

Διδακτική πρόταση Β΄ Γυμνασίου

ΘΕ Β1, 3^ο δίωρο

ΤΙΤΛΟΣ: ΜΠΟΡΟΥΝ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΝΑ ΕΙΚΟΝΙΖΟΥΝ ΤΟΝ ΘΕΟ; (3^ο ΔΙΩΡΟ) – ΤΑΞΗ Β΄

1) Δσρα: Οι εικόνες στη συνείδηση του ορθόδοξου λαού κατέχουν σημαντική θέση. Η τραγωδία των Μικρασιατών προσφύγων αποτελεί αδιάψευστη πραγματικότητα. Εντούτοις, δεν λείπουν και οι αισχρότητες...

ΜΙΑ ΜΑΡΤΥΡΙΑ... (ΑΓΟΡΙΑ)	ΜΙΑ ΑΝΤΙΘΕΤΗ ΣΤΑΣΗ...(ΚΟΡΙΤΣΙΑ)
<p>«Ηρθαμε τον Αύγουστο του 1922 στον Μόλυβο με το καΐκι του πατέρα μου. Τεσσάρων μηνών με 'φέραν, πρόσφυγα. Οι γονείς μου έλεγαν ότι στο χωριό μας είχαμε αμπέλια και ζούσαμε καλά. Εδώ δεν είχαμε τίποτα. Οι ξυπόλητοι πρόσφυγες φορούσαν παπούτσια από λάστιχα, ντύνονταν με σάκους για το αλεύρι και χρησιμοποιούσαν κονσερβοκούτια σαν κατσαρόλες. Όσοι δεν προέρχονταν από τα νησιά του Μαρμαρά, όπως ο κ. Καβούνης, αλλά από τα βάθη της Ασίας, ταξίδευαν μέχρι τη Σμύρνη με άμαξες ή τρένα και περνούσαν έπειτα στην Ελλάδα. Οι γονείς μου δεν πρόλαβαν να πάρουν κάποια από τα υπάρχοντά τους μαζί. Μόνο μια γειτόνισά τους διέσωσε το εικόνισμα της Αγίας Άννας από την εκκλησία του χωριού. Σκουπιά (ή Σκοπιά) στο νησί Αλώνη (αλλιώς γνωστό στα τουρκικά ως Πασαλιμάνι) στη Θάλασσα του Μαρμαρά.</p> <p style="text-align: center;">(Μαρτυρία του 94χρονου Γιώργου Καβούνη από τον Μόλυβο)</p>	<p>«Σε πράξεις που ξεπερνούν κάθε νοσηρότητα και προκαλούν αποτροπιασμό προχώρησαν άγνωστοι, βανδαλίζοντας τον Ιερό Ναό της Ζωοδόχου Πηγής Σηληιώτισσας, που βρίσκεται στο τέλος του φαραγγιού στο Παλαιόκαστρο Ηρακλείου. Οι δράστες λέρωσαν 13 εικόνες και την Αγία Τράπεζα και με κάρβουνο έγραψαν σε τοίχο του Ιερού αισχρά μηνύματα...»</p> <p style="text-align: center;">ΤΕΧΝΙΚΗ ΙΔΕΟΘΥΕΛΛΑΣ & ΟΠΤΙΚΗΣ ΓΩΝΙΑΣ</p> <p>Εναλλακτική πρόταση: Τεχνική Think, Pair, Share (σε ομάδες).</p>

2) Δσρα: Η χριστιανική τέχνη (εικονογραφία) είναι απεικόνιση αληθινών προσώπων ή γεγονότων και υπηρετεί την ορθόδοξη πίστη και παράδοση της Εκκλησίας → Αναφορά στο αγιογραφικό έργο του **Φώτη Κόντογλου**

ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΑΓΙΟΓΡΑΦΟΥ & ΛΟΓΟΤΕΧΝΗ ΦΩΤΗ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ	ΕΡΩΤΗΣΗ & ΤΕΧΝΙΚΕΣ
<p>(1895 – 1965)</p>	
<p>«...Χρυσά χέρια και πολλά χαρίσματα μου έδωσε ο Κύριος. Δεν τα μεταχειρίστηκα για να αποχτήσω υλικά αγαθά, μήτε χρήματα, μήτε δόξα, μήτε κανενός είδους καλοπέραση. Τα μεταχειρίστηκα προς δόξαν του Κυρίου και της Ορθοδοξίας του. Ήμουνα προσηλωμένος στο έργο</p>	<p>♣ Ποια είναι – κατά τον Φώτη Κόντογλου - ορισμένα από τα απαραίτητα εφόδια ενός γνήσιου αγιογράφου;</p>

που έβαλα για σκοπό μου, και στον σκληρόν αγώνα για την Ορθόδοξη πίστη μας. Φτωχός εγώ, φτωχά και τα παιδιά μου. Βιοπάλη σκληρή. Εχθές, παραμονή της Πρωτοχρονιάς (1950), ήμουνα ξαπλωμένος στο κουβούκλι μας περασμένα τα μεσάνυχτα, και συλλογίζομουν. Είχα δουλέψει νυχτέρι για να τελειώσω μια Παναγία Γλυκοφιλούσα . Σιγόψελνα λοιπόν εκεί που ζωγράφιζα την Παναγία, κι η Μαρία (σύζυγος) έψελνε και κείνη μαζί μου με τη γλυκιά φωνή της...».

♣ Τεχνική
brainstorming

♣ Στη θέση **Φώτη Κόντογλου**

Νιώθω...

Φοβάμαι...

Θέλω να...

3) ΔσρΑ: Η Ορθόδοξη αγιογραφία όχι μόνο αισθητοποιεί τα όσα διαδραματίζονται στη λατρεία της, αλλά υπομνηματίζει και τα ιστορικά γεγονότα της Θείας Οικονομίας. Εξιστορεί σκηνές του βίου του Χριστού, της Θεοτόκου και των Αγίων.

ΚΕΙΜΕΝΟ	
<p>Ο δογματικός, ο λειτουργικός και ο ιστορικός είναι οι τρεις αγιογραφικοί κύκλοι του ναού. Στον δογματικό κύκλο εντάσσονται οι αγιογραφίες του τρούλου – ο Παντοκράτορας, οι Άγγελοι, οι Προφήτες, οι Ευαγγελιστές. Στον λειτουργικό κύκλο εντάσσονται οι αγιογραφίες της κόγχης του Ιερού Βήματος – η Πλατυτέρα, η κοινωνία των Αποστόλων του Χριστού, οι Μέγα Βασίλειος και Ιωάννης ο Χρυσόστομος καθώς και άλλοι ιεράρχες. Στον ιστορικό κύκλο ανήκουν οι εικόνες που περιγράφουν σκηνές από τη ζωή του Χριστού, της Παναγίας και των Αγίων και βρίσκονται στους πλαϊνούς τοίχους του ναού και τις καμάρες του. Βλέπε και σχολικό βιβλίο Δ.Ε 20, Σελ. 78 – 80</p>	<p>Ερώτηση κατανόησης → Ποιοι είναι οι αγιογραφικοί κύκλοι στην Εκκλησία;</p>

4) ΔσρΑ: **Ερώτηση κατανόησης** → Ποια είναι η διαφορά μεταξύ ορθόδοξης (ανατολικής) και δυτικής τέχνης;

ΚΕΙΜΕΝΟ	ΕΡΩΤΗΣΗ & ΤΕΧΝΙΚΕΣ
<p>Η Ορθόδοξη αγιογραφία απέφυγε την απεικόνιση των ιερών μορφών της Εκκλησίας κατά τη φυσική πραγματικότητα και αναζήτησε – διά της μεθόδου της αφαίρεσης επί των παριστανομένων μορφών – να εκφράσει την πνευματική πραγματικότητα, η οποία αποτελεί γι' αυτήν την υψηλότερη αλήθεια. Λόγου αυτού του γεγονότος, όταν άρχισε να δημιουργεί, δεν έλαβε υπόψη της συγκεκριμένα υποδείγματα (models) ανθρώπων, τα οποία θα αντέγραφε συστηματικά για να απεικονίσει τα ιερά της πρόσωπα. Αυτή άλλωστε είναι και η βασικότερη ποιοτική διαφορά, μεταξύ Ορθοδόξου και Δυτικής τέχνης.</p>	<p>♣ Ποια είναι η διαφορά μεταξύ ορθόδοξης (ανατολικής) και δυτικής αγιογραφικής τέχνης;</p> <p>♣ ΡΟΛΟΣ ΣΤΟΝ ΤΟΙΧΟ</p>

Η Εκκλησιαστική τέχνη της Δύσης, η οποία ενδιαφέρεται όχι τόσο για το βάθος αλλά για την επιφάνεια, διαμόρφωσε τύπους των ιερών προσώπων βάσει συγκεκριμένων φυσικών προτύπων (models) ανθρώπων. Έτσι “ωραίοι” και ονειροπόλοι νεαροί της Δύσης έγιναν τα μοντέλα για να απεικονιστεί ο Χριστός και ορισμένες γυναίκες, εννοούμενες ή ερωμένες των ζωγράφων της Δύσης, έγιναν υποδείγματα για την μορφή της Θεοτόκου. Με άλλα λόγια, αυτή ή εκείνη, η αισθησιακά ωραία γυναίκα, δάνεισε τη μορφή της, σε πολλούς ζωγράφους για την απεικόνιση της Αχράντου και Υπεραγίας Θεοτόκου.

Λόγου χάρη ο Φλωρεντιανός Ιταλός ζωγράφος *Filippo Lippi* (Φιλίππο Λίππι 1406 – 1469) υπόδειγμα (μοντέλο) για τις Παναγίες του χρησιμοποίησε την ερωμένη του και μετέπειτα σύζυγό του *Lucrezia Buti*.

ΠΗΓΕΣ: 1. Κωνσταντίνος Καλοκύρης: Εισαγωγή στη Χριστιανική και Βυζαντινή Αρχαιολογία (Η Τέχνη Ανατολής & Δύσεως)

2. Ελληνική και Ξένη Βικιπαίδεια (Wikipedia)

5) Τεχνική **Artful Thinking**: Ποια σχέση έχει η εικόνα με τη διδακτική ενότητα;

**ΤΙ ΒΛΕΠΩ; ΤΙ
ΑΝΑΡΩΤΙΕΜΑΙ; ΤΙ
ΣΚΕΦΤΟΜΑΙ; Ποιο είναι
το βαθύτερο μήνυμά της;
Σύνδεση με Εκπαιδευτικό
Δράμα και Οπτική γωνία**

6) Εκφράζοντας το σήμερα ...

7) **ΑΣΚΗΣΗ:** Ποια ήταν η επίδραση της ορθόδοξης βυζαντινής αγιογραφίας στο έργο των σύγχρονων καλλιτεχνών Νίκου Εγγονόπουλου και Γιάννη Τσαρούχη;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΛΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, ΘΕΟΛΟΓΟΣ 2^{ΟΥ} ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΕΥΚΑΡΠΙΑΣ